Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luotsauslain ja alusliikennepalvelulain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luotsauslain ja alusliikennepalvelulain muuttamisesta (HE 207/2016 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- liikenneneuvos Jari Gröhn, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Magnus Nyström, ympäristöministeriö
- lakimies Pekka Kouhia, Liikennevirasto
- kehittämispäällikkö Jorma Rytkönen, Suomen ympäristökeskus
- liiketoimintajohtaja Tom Ekegren, Arctia Oy
- puheenjohtaja Antti Rautava, Luotsiliitto ry
- pääluottamusmies Juha Sihvo, Luotsiliitto ry
- toimitusjohtaja Olof Widén, Suomen Varustamot ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi luotsauslakia ja alusliikennepalvelulakia. Luotsauslakiin otettaisiin luotsinkäyttövelvollisuutta ja luotsaustutkintoja ja niiden järjestämistä koskevat vaatimukset. Luotsaustutkintoja voisivat järjestää vaatimukset täyttävät oppilaitokset, jotka Liikenteen turvallisuusvirasto on hyväksynyt. Luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan ja erivapauden saamisen edellytyksistä säädettäisiin lain tasolla. Pienten alusten, nesteytettyä maakaasua ja kevyttä tai vähärikkistä polttoöljyä kuljettavien alusten sekä jäänmurtajien luotsinkäyttövaatimuksia helpotettaisiin. Luotsauslain noudattamisen valvontaa koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Luotsauslakiin otettaisiin uusia määritelmiä, joista pääosa liittyy nykyisestä luotsausasetuksesta lakiin siirrettäviin säännöksiin. Muutoksenhakua koskevia säännöksiä täsmennettäisiin oppilaitosten tekemien päätösten osalta. Alusliikennepalvelulakiin lisättäisiin VTS-viranomaisen luotsausta koskevien havaintojen ilmoitusvelvollisuutta koskeva säännös ja lain soveltamisalaa täsmennettäisiin vastaavasti. Samalla kevennettäisiin hinaajien ilmoitusmuodollisuuksia. Luotsauslain muutoksella hinausyhdistelmät ja pienet alukset jäisivät sääntelyn ja hallinnollisten menette-

lyjen ulkopuolelle, joten muutos edistäisi pääministeri Juha Sipilän hallituksen säädösten sujuvoittamistavoitteiden toteutumista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta pitää luotsausta navigoinnin suhteen varsin vaativalla Suomen rannikkoalueella merenkulun turvallisuuden kannalta erittäin tärkeänä. Sujuvat merikuljetukset ovat muun muassa Suomen ulkomaankaupalle ensisijaisen tärkeitä, ja meriliikenteen turvallisuudesta tulee huolehtia myös ympäristön suojelemiseksi.

Valiokunta pitää lähtökohtaisesti esityksessä ehdotettuja luotsinkäyttövaatimuksia koskevia täsmennyksiä ja kevennyksiä perusteltuina. Esityksellä muun muassa vapautetaan jäänmurtajat käyttämästä luotsia, jolloin niiden ei jatkossa enää tarvitse hakea tähän erivapautta. Lisäksi esityksellä säädetään luotsaustutkintoja koskevista vaatimuksista ja tehostetaan luotsaustoiminnan valvontaa.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille huolia merenkulun turvallisuuden ja ympäristön suojelun kannalta. Luotsinkäyttövelvollisuuden rajaamisella ja muun muassa syväyksen poistamisella luotsinkäyttövelvollisuutta määrittävänä tekijänä ei ole kaikilta osin katsottu olevan turvallisuuden kannalta positiivia vaikutuksia. Asiantuntijakuulemisessa on muun muassa tuotu esille, että esityksessä luotsinkäyttövelvollisuudesta vapautettavien pienten nesteytettyä maakaasua (LNG, Liquefied Natural Gas) tai vähärikkisempää kevyttä polttoöljyä kuljettavien säiliöalusten navigointiin tulee kiinnittää erityistä huomiota ympäristövahinkojen välttämiseksi. Valiokunta toteaa, että ehdotuksella pyritään edistämään ympäristöystävällisempinä pidettyjen polttoaineiden käyttöä, ja pitää hyvänä, että edellä mainituilta pieniltä säiliöaluksilta edellytettäisiin kahta linjaluotsia. Jatkossa LNG:n käytön yleistymistä ja siihen vaikuttavia tekijöitä tulee seurata tiiviisti.

Kuulemisessa on myös tuotu esille yhtenä näkemyksenä, että aluksesta alukseen tapahtuvassa bunkrauksessa eli polttoaineen täydennyksessä on suurempia ympäristövahingon riskejä kuin nykyisin Suomessa käytettävässä säiliöautosta tehtävässä bunkrauksessa. Valiokunta katsoo, että bunkraukseen mahdollisesti liittyvien teknisiin tai ihmillisiin tekijöihin liittyvien riskien vuoksi on tärkeää huolehtia erityisesti henkilöstön pätevyysvaatimuksista muun muassa ympäristöluvan myöntämisen yhteydessä.

Saadun selvityksen mukaan merenkulun onnettomuudet ovat lisääntyneet vuoden 2016 aikana. Suomalaisen meriliikenteen turvallisuus on valiokunnan käsityksen mukaan kokonaisuutena hyvällä tasolla, mutta turvallisuuskulttuurin ja tilannetietoisuuden kehittämiseen sekä viime kuukausien negatiivisen kehityksen kääntämiseen tulee pyrkiä etsimään keinoja. Onnettomuuksien ennalta ehkäisemiseksi on panostettava muun muassa väylästön turvallisuuden sekä navigointilaitteistojen ja miehistöjen pätevyyden kehittämiseen. Valiokunta katsoo, että VTS-viranomaiselle (Vessel Trafic Services) esityksessä säädetyt uudet luotsausta koskevat valvontatehtävät ovat omiaan lisäämään meriliikenteen turvallisuutta.

Valiokunta pitää hyvänä, että oppilaitosten laivasimulaattoreita voidaan jatkossa hyödyntää luotsaustutkinnoissa harjoittelumatkojen toteutuksessa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että myös jäänmurron valtiosopimuksia hyödynnettäessä tulee varmistaa jäänmurtotoiminnan turvallisuus asianmukaisesti.

Valiokunta pitää valitettavana, että esitys on annettu eduskunnalle varsin myöhään muun muassa jäänmurtotoiminnan tarpeet huomioon ottaen. Tästä syystä laki on saatettava voimaan niin pian kuin mahdollista. Lakimuutosten vaikutuksia tulee jatkossa seurata muun muassa luotsinkäyttövelvollisuuksien keventämisen sekä erityisesti aluksesta alukseen tapahtuvan bunkrauksen mahdollisten ympäristövaikutusten osalta ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin myös sääntelyn muuttamiseksi.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Liikenne- ja viestintävaliokunnan päätösehdotus:

> *Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 207/2016 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.*

Helsingissä 2.12.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ari Jalonen ps
varapuheenjohtaja Mirja Vehkaperä kesk
jäsen Mikko Alatalo kesk
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Jyrki Kasvi vihr
jäsen Jukka Kopra kok
jäsen Suna Kymäläinen sd
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Markku Pakkanen kesk
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula